

Susimąstykime

Jeigu Vyriausybė tik žarsto pažadus, ji - Pažadukė,
sekanti pasakas piliečiams - mažiems nykštukams...

Šie klausosi įdėmiai, nors patys puikiai žino:
klestės toliau marazmai..., Tauta stokos ŠVIETIMO...

(„Kaip buvo pradžioje, dabar ir visados...“)

Todėl smurtaus vaikučiai, o jų tėvai dejuos...

Jaunimas vengs Mokyklos, senjorai pasitrauks...

Vaikus kiniečiai mokys... Tauta iš skausmo kauks...

Prie lovio pažadukai jau stumdysis kiti,
bet pasakos liks senos. - Nykštukai? - Būsime gelsvi.

*Nuoširdžiai užjauškime...
patys save: pagaliau sulau-
kėme Švietimo įstatymo
pakeitimo projekto (prasi-
dės reforma?), kuriame
laidojamos bet kokios
viltys reformuoti vaikų
ugdymo turinį, jo priorite-
tus ir procesą!
Tunelyje šviesos nesimato!*

Nr. 43 / 2009 m. lapkritis

PAPA-43

ŠIAME NUMERYJE

Mieli Skaitytojai,

Šis numeris - išskirtinis: jis neturi nei sveikinimo, nei linkėjimų, tradiciškai skiriamų gerb. Skaitytojui. Įprastinius struktūrinius numerio elementus šį kartą pakeitė Užuojauta (žr. Aktualija), skiriama ... mums patiems: man, Tau, Tėvams ir jų Vaikams, Mokytojams ir jų Mokiniais... Lietuvai... Išskyrus jos Vyriausybę, eilinį kartą besiruošiančią ne tik nuvilti, bet ir apgauti (= „išdurti“) Tautą... Todėl negalvokime, kad užuojauta susijusi su lapkričio mėnesį minimomis Vėlinėmis. Tai tiesiog - sutapimas.

Užuojauta drauge inspiravo Kreipimąsi į visą pedagoginę visuomenę - piliečius, neabejingus Lietuvos švietimo prioritetams, vaikų sveikatai, jų bendravimo su tėvais ir mokytojais turiniui. Kreipinio idėja: *neabejingieji, prabuskite, nes situacija, drįstu teigti, pavojingesnė už pedofilijos skandalą* (kuris, beje, yra neabejotina dabartinio švietimo pasekmė). Skirtumas tik tas, kad prie tradicinių švietimo skandalų jau pripratome, o pedofilų „pasirodymas scenoje“ kol kas dar neįprastas, „nenuvalkiotas“. Tačiau, jeigu ir toliau vykdysime panašią švietimo politiką, neabejotinai įprasime ir prie šio „reiškinio“, liudijančio tautos išsigimimą (kaip kad visiškai „adaptavomės“ prie mokinių savižudybių, smurto ir jų priekabiavimo rekordų...) Neatmestina, kad gal būt Seimas ras galimybių šią „vertybinę mutaciją“ įteisinti net Šeimos koncepcijoje... Ir dar čia pat susimąstykite: jeigu tiek dėmesio skirtume dvasinėms vertybėms puoselėti, kiek šiuo metu žiniasklaida jo skiria pedofilijos reklamai, patikėkite, turėtume visiškai kitokią visuomenę.

Rubrikoje Auklėjimo ABC talpinama medžiaga apie menkas Tiesmuko auklėjimo galimybes. Pastarąjį galėtume pavadinti blogų kareivinių muštru... Todėl jis, tiesmukas auklėjimas, keistinas į paslėptąjį poveikį vaiko asmenybei, kai visiškai nevartojamas žodis Auklėjimas, kai barstomos dvasinių bei dorinių vertybių smiltelės, iš kurių nepastebimai formuojasi idealų kontūrai... Beje, tuo tikslu galima sėkmingai taikyti pasakų žanrą..

Rubrikoje „Praktikumas“ Lolita Navickienė siūlo 1.2.2. temą (iš gerb. Skaitytojui žinomos Klasės auklėtojo knygos „Grožio ir Gėrio link“) Maldos ir sakralūs jausmai. Aktuali ir gyvenimiška tema analizuojama integruojant A. Navicko muzikinę pjesę „Drauge“.

Naujame skyrelyje Iš širdies - į širdį talpinami vienos seminaro dalyvės, atsiuntusios laišką, įspūdžiai ir gyvenimiški klausimai, kurie, galbūt, sudomins ir kitus skaitytojus. Autoriui sutikus, pateikiu keletą komentarų... Beje, gal ir kiti skaitytojai panorės pareikšti nuomonę mus „gaubiančios pilkos kasdienybės“ klausimais? - Mielai publikuočiau.

Publikacijoje „Skulptoriui svarbu kurti geros nuotaikos“ Trakų ir Elektrėnų krašto laikraščio „Galvė“ žurnalistė Gražina Noreikienė kalbina tautodailininką skulptorių Algimantą Sakalauską .

Skyrelyje Svečiuose Š. Amonašvilis toliau publikuojama pedagoginė miniatiūra iš jo knygos Gyvenimo mokykla. Mokyklos tiesa (2009).

Ramios ir prasmingos minčių tėkmės apmąstant šio PAPA numerio turinį, suvokiant patiem (ir padedant įsisąmoninti ugdytiniams) mūsų kasdienės būties prasmę.

Nuoširdžiai - Albertas

2009 m. lapkričio 1 d.

KURKIME ATEITĮ DRAUGE!

Aktualija

Švietimo ir mokslo ministerijos (ŠMM) interneto tinklapyje paskelbtas „Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymo pakeitimo įstatymo projektas“. Manychiau, pedagoginė visuomenė (ypač - mokinių tėvai) privalėtų rasti laiko deramai įsigilinti į šiame būsimame dokumente numatomus vertybinius prioritetus ir pareikšti ne tik savo pastabas, bet, drįstu teigti,- protestą ir teisėtus konstitucinius reikalavimus.

(Privalau atsiprašyti gerb. Skaitytojus už šį kartą neįprastą jausminį redaktoriaus minčių intonavimą: kai paliečiami asmens įsitikinimai, tolerancija privalo užleisti vietą principų ekspozicijai...)

NUSIVYLIMAS IR NEVILTIS. DEŠIMTASIS FIASKO?

Prologas

Apie dešimtąjį fiasko su tam tikru nerimu ir nuojauta jau rašiau PAPA-34 Aktualijoje, pavadintoje „... Patarimai sūnui, panorusiam tapti švietimo ministru...“. Deja, šiandien, stebint švietimo kaitos procesą ir strategų pastangas jį koreguoti bei valdyti, šis jausmas tik stiprėja... Dar daugiau - apima neviltis.

Pradėsiu sklaidydamas dabartinio Premjero Andriaus Kubiliaus internetinį dienoraštį, kuriame užfiksuoti jo, Politiko, 2008-ųjų metų pavasariniai rūpesčiai, akivaizdžiai susieti su artėjančiais rinkimais į Lietuvos Respublikos Seimą. Štai kaip tąsyk buvo vertinamas to meto valdančiųjų socdemų darbas:

Ciniška propaganda tik spartina griūtį. Deja, toje žlungančioje propagandinėje mašinoje nebematai jokio nuoširdumo ir žmogiškumo. Tokia propagandinė politika praranda bet kokią ryšį su realybe ir galų gale yra pasmerkta žlugti. <...> Va taip ir gyvename... Griūtis, kuri niekam nėra maloni.

Ką gi, Politiko prognozės pasitvirtino: socdemų griūtis tapo realybe¹. Sklaidykime Politiko dienoraštį toliau. Štai kas buvo kalbėta Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių

¹ Šiandien dabartinį Premjerą galėtume sveikinti politinių įžvalgų išsipildymu. (Prancūzai sušuktų: „Karalius mirė! Tegyvuoja karalius!“)

demokratų (TS-LKD) Taryboje 2009-ųjų metų sausio mėn. pabaigoje, kai rinkimai ne tik atnešė pergalę, bet penkioliktosios Vyriausybės stažas jau siekė 44 paras:

Per mėnesį ir 14 dienų nuveikėme daug. Atsakomybę prisiėmėme sudėtingu metu. Tai darome drąsiai, nedvejodami, nes žinome, kad Lietuvos žmonės yra išsiilgę sąžiningos, kitokios, padoringos ir atsakingos politikos, o mes turime aiškų planą, kaip ją sugražinti. <...> Mes parodėme <...>, kad tai, ką pažadėjome rinkėjams, darome, kad nepataikausime oligarchams ir būsime lygiai teisingi visiems. Tuo galime pagrįstai didžiutis. <...> Ilgą laiką Lietuva blaškėsi tarp sovietinės praeities ir ateities, tarp tiesos ir netiesos. Labai dažnai nugalėdavo praeitis ir netiesa. Mes turime ryžtingai su tuo atsisveikinti. Kažkam tai yra ir bus pakankamai skausminga.²

Šią minčių išklotinę norėčiau įvertinti kuo objektyviau (tačiau, suprantama, subjektyvumo išvengti neįmanoma). Pradžioje glaustai pakomentuosiu tik aukščiau pateiktoje citatoje išryškintus teksto žodžius, vertindamas juos *švietimo reformos* kontekste. Vėliau pateiksiu argumentus, mano galva, įrodančius šių teiginių pagrįstumą.

Situacija, artėjant Vyriausybės veiklos metiniam jubiliejui

Gal būt per 44 paras ir buvo nuveikta daug, tačiau artėjant TS-LKD metinio valdymo jubiliejui jau galima teigti: *švietimo kaitos erdvėje buvo akivaizdus štilis*. Ministras G. Steponavičius buvo susitelkęs į aukštojo mokslo pertvarką³; buvusieji vice-ministrai iki liepos mėn. 1 d. laukė sprendimo dėl jų (iš)likimo; siekta šiek tiek sumažinti popierizmo srautus... Gal ir viskas...

Natūralus klausimas: gal minėtasis „štilis“ liudija tai, kad švietimo baruose viskas pakankamai gerai? - Anaipatol! Šio e-žurnalo puslapiuose jau buvo pateikta daugybė aliarmuojančių publikacijų, įrodančių tragišką mūsų mokinių akademinį krūvį, paaiškinančių paauglių priekabiavimo, o taip pat smurto, savižudybių ir kt. „pasaulinių rekordų“ priežastis!⁴ Todėl čia pateiksiu tik apibendrinančią Prezidento V. Adamkaus išvadą:

„...Šiandien visuomenė nepasitiki jau ne tik švietimo reforma, bet ir pačia švietimo sistema“⁵.

Taigi, galima teigti, kad straipsnio pradžioje cituota viltinga tezė („Lietuvos žmonės yra išsiilgę sąžiningos, kitokios, padoringos ir atsakingos politikos, o mes turime aiškų planą, kaip ją sugražinti“) kol kas lieka (ir liks?) tik **deklaracija**. (Priminsiu: kalbu tik švietimo reformos klausimu.) Ir todėl šiandien galėtume ištarti: ***Gerb. Premjere, baigiantis TS-LKD valdymo metams nėra jokio pagrindo teigti, kad darote tai, ką prieš metus pažadėjote rinkėjams.*** Kitais žodžiais tariant, didžiutis neturite kuo, nes Jums nepavyko *atsisveikinti* su giliai šaknis įleidusia *praetimi ir netiesa*. Ir „naujų, skausmą išgyvenančių subjektų“ neatsirado. Išliko tik tie patys (beje, kenčiantys nuo Atgimimo pradžios). Tai: *Lietuvos vaikai*, nesugebantys įveikti beprotiškai perkrautų ugdymo programų (apie tai - žemiau); *tėvai*, kenčiantys dėl atžalų, ieškančių „kompen-

² Žr.: <http://www.kubilius.lt/2009/01/mes-dirbamekalba-pasakyta-ts-lkd.html>

³ Beje, džiaugiuosi, kad neseniai Seime ministrui pavyko „išlaikyti interpeliacijos įskaitą“...

⁴ Pavyzdžiui, žr.: Kodėl Likimas skriaudžia Lietuvos vaikus? // PAPA-33/Aktualija

⁵ Kodėl Mums Priekaištauja JE Prezidentas // PAPA-32/ Aktualija.

suojančios savirealizacijos" smurtaujančiose gaujose arba, kitu atveju, nusiramino narkotinėse haliucinacijose; **mokytėjai** (ne dėl jų kaltės!) nesusikalbantys su mokiniais...

Todėl nenoromis tenka dar kartą prisiminti Jūsų, Premjere, anksčiau cituotus žodžius:

Ciniška propaganda tik spartina griūtį. Deja, toje žlungančioje propagandinėje mašinoje nebematai jokio nuoširdumo ir žmogiškumo. Tokia propagandinė politika praranda bet kokį ryšį su realybe ir galų gale yra pasmerkta žlugti. <...> Va taip ir gyvename... Griūtis, kuri niekam nėra maloni.

Ką gi, laikas pateikti konkretesnius argumentus.

Kaip pamename, Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai rinkimuose į LRS rinkėjų balsus viliojo mūsų šalies švietimui novatoriškais ketinimais. (Beje, pastarieji inovatyviais galėjo rodytis tik lietuvičiams, nes kitų ES valstybių praktikoje daug kur seniai išbandyti ir sėkmingai taikomi⁶). Jie, ketinimai, maloniai šildė širdį, nes akivaizdžiai atsispindėjo dabartinės Vyriausybės parengtoje Veiklos programoje, numatančioje **esminius švietimo kaitos pokyčius**. Pavyzdžiui, atitinkami šio dokumento punktai liudijo ketinimą-įsipareigojimą mokinių ugdymo procese kur kas didesnę vaidmenį suteikti Tėvams⁷. **Beje, esu giliai įsitikinęs, kad tik reikiamas šio „segmento atgaivinimas“ galėtų švietimo reformą išjudinti iš mirties taško.** Štai tie viltingi pažadai (kurie buvo orientuoti to meto socdemų „ciniškos propagandos“ griūčiai):

539. Kelsime tokius švietimo sistemos **tikslus**:

- parengti žmogų sėkmingam ir **prasingam** gyvenimui;
- ugdyti **moralų, kūrybingą, savarankišką, kritiškai mąstantį asmenį**;
- teikti ne tik žinias, bet ir ugdyti gebėjimus bei **diegti vertybines nuostatas** visą gyvenimą; <...>.

541. Numatytų tikslų sieksime vadovaudamiesi šiais **principais**:

- švietimo ir mokslo sistemos **decentralizacija** ir biurokratizmo šalinimas;
- skaidrus, saikingas, palankus švietimo ir mokslo plėtrai valstybinis reglamentavimas, **pagrįstas pagarba ir pasitikėjimu žmogumi**;
- **mokinių ir jų tėvų aktyvus dalyvavimas ir atsakomybė**;
- **mokyklų bendruomenių savarankiškumas**; <...>.

578. Sieksime, kad tėvai, **pagrindiniai švietimo sistemos užsakovai**, turėtų **sprendimo teisę** mokyklose.

579. Jeigu mokyklos darbo rezultatai bus neigiami, bus galima atšaukti mokyklos vadovą iš pareigų anksčiau numatyto termino. **Mokyklos taryba** turės teisę inicijuoti tokį atšaukimą.

587. <...> Valstybė **rems tėvų iniciatyvas** ir panaudos pagrindais „tėvų iniciatyvos mokykloms“ suteiks tinkamas patalpas.

Taigi, prieš apsisprendamas, už ką rinkimuose balsuosi, galėjai suvokti, kad TS-LKD Vyriausybė numato, jog **Tėvai, būdami jų vaikų ugdymo užsakovais**, - rengs mokyklos viziją, misiją, įgyvendinimo strategiją, tikslą ir uždavinius, organizuos konkursus

⁶ Pavyzdžiui, apie Danijos ir Šveicarijos vaikų ugdymo patirtį žr.: Dešimtas fiasko? arba Patarimai sūnui, panorusiam tapti švietimo ministru... // PAPA-34, Aktualija.

⁷ Minėtų valstybinių ketinimų analizė ir vertinimas pateiktas: PAPA-34//Aktualija, PAPA-35//Aktualija ir kt.

vadovui ir mokytojams, norintiems ir gebantiems minėtas siekiamybes įgyvendinti... (Logiška būtų galvoti, kad tuo atveju, *kaip elgiasi civilizuoti užsieniečiai*, tėvai rašys steigėjui ir metines mokyklos darbo ataskaitas... (žr. PAPA-34//Aktualija).

Deja, tenka apgailestauti: TS-LKD savo priešrinkiminius pažadus ir Vyriausybės priimtus įsipareigojimus Tautai jau pamiršo. Pasirodo, į valdžią **vėl atėjo pažadukai**, kuriems *politiniai ketinimai tebuvo priešrinkiminis jaukas patikliam piliečiui prisivilioti*. Netikite? - Paskaitykime minėtąjį naujai parengtą Švietimo įstatymo projektą ir įsitikinsime, kad beveik viskas „lieka po senovei“ (pavyzdžiui, Tėvams, kaip ir anksčiau, atitenka tik deklaratyvus vaidmuo).

Demokratinė valstybė, o švietimas - autoritarinis⁸

Pasiklausykite pasakos, skirtos mažiems vaikučiams (nes suaugęs asmuo čia pavartotą žanrą „blefas“). Minėtame Švietimo įstatymo projekte teigiama:

46 straipsnis. 1. Tėvai (globėjai, rūpintojai) turi **teisę**: <...> 5) dalyvauti mokyklos savivaldoje; <...>

62 straipsnis. Mokyklos bendruomenės narių dalyvavimas švietimo valdyme.

1. Mokyklos bendruomenės nariai **gali** dalyvauti švietimo valdyme, **burtis** į įvairių grupių (mokinių, studentų, mokytojų, **tėvų (globėjų, rūpintojų)**, mokyklų, švietimo valdymo lygių vadovų) interesų asociacijas, organizacijas, sąjungas, vykdančias jų narių nustatytus švietimo, kultūros, mokslinio tyrimo plėtotės uždavinius ir funkcijas, numatytas jų veiklos įstatuose.

Štai tau ir švietimo pertvarkos novatoriškumas: šias teises tėvai jau šiandien turi!⁹ Bet jie **buvo, yra ir išliks pasyvūs, nes... bijo**, kad principingu dalyvavimu mokyklos valdyme jie pakenksią savo vaiko saugumui. Bijo ir todėl, nes jie dar **niekada neturėjo, neturi ir, deja, sprendžiant pagal Projekto nuostatas, neturės sprendimo teisės mokyklose**. (Ši galimybė taip ir liks tik užfiksuota 15-osios Vyriausybės veiklos programoje.) Kad tai tiesa, patvirtina jau ketverius metus merdėjanti Lietuvos tėvų forumo veikla... Kad tai tiesa, patvirtina ir **dabar veikiančio Švietimo įstatymo 47 str.:**

„Tėvai (globėjai, rūpintojai) turi teisę: <...> dalyvauti parenkant (prireikus parinkti) vaikui ugdymo programą, formą, mokyklą ar kitą švietimo teikėją; <...> dalyvauti mokyklos savivaldoje“.

Todėl nekaltinkime Tėvų abejingumu jų vaikų ugdymui!¹⁰. Geriau paklauskime savęs: ką realybėje reiškia tokia Švietimo įstatymo projekto nuostata? - Manychiau, šnekamojoje kalboje tai reikštų štai ką: gerb. tėvai, **jeigu norite, „galite dalyvauti švietimo valdyme“**. Dar daugiau, „*galite burtis į įvairių grupių interesų asociacijas*“. Tiesa, realybėje „jūsų balsas dangaus nepasieks“, nes jūsų organizacijų įstatatai, suprantama, negalės konfrontuoti su būsimu Švietimo įstatymu. O jame, kaip matome, praktinės jūsų galimybės dalyvauti *švietimo valdyme* ir dėl to *esmingai pakitusios jūsų funkcijos neapibrėžiamos...*

⁸ PAPA-34//Aktualija.

⁹ Būtų originalu, jeigu demokratinėje valstybėje tėvai negalėtų dalyvauti švietimo valdyme, jeigu negalėtų burtis į visuomenines organizacijas!

¹⁰ Apie asocialias šeimas ir emigrantus, palikusius savo vaikus Likimo globai, čia nekalbu.

Taigi, jokios užuominos apie *Tėvų pareigą imtis konstitucinės atsakomybės*¹¹ už jų vaikų auklėjimą! O tai reiškia, kad „mieli tėveliai, geriausiu atveju, mes, valdininkai, gal ir įsileisime jus į kai kuriuos mokyklos posėdžius ar susirinkimus, bet tik ... stebėtojo teisėmis... Tačiau pagalvokite, ar verta jums gaišti laiką...“¹²

Perspektyva? - *Pažadukai ir toliau tik imituos demokratinį švietimo pobūdį. o realybėje jis išliks autoritariniu: ministerija sugalvos ugdymo turinio apimtį ir smulkius elgsenos reikalavimus („Mums labai patinka vadovauti“), o „apačioms“ beliks tik vykdyti reglamento nuorodas... Ir tai visiškai nesvarbu, kad jau praėjo 20 Nepriklausomybės metų, per kuriuos taip ir nesuvokėme nepaprastai reikšmingos tiesos: dabartinis švietimo strategų (o tai reiškia - ir Mokyklos!) požiūris į Šeimą akivaizdžiai blokuoja konstitucinius priesakus tėvams, jų teises galimybes ir atsakomybę už vaikų auklėjimą. O be aktyvaus Šeimos dalyvavimo pokyčių tiek švietimo baruose, tiek ir socialiniame Tautos gyvenime nesulauksime.*

Tai reiškia, kad Šeima ir Visuomenė toliau viltingai žvelgs į Mokyklą, **nepagrįstai tikėdamas:**

- kad ši išugdys **moralų** vaiką, teiks jam ne tik žinias, bet ir ugdys gebėjimus, diegs *vertybines nuostatas* (žr. Vyriausybės veiklos programos 539 punktą);
- kad ugdymas mokykloje bus grindžiamas *pagarba ir pasitikėjimu žmogumi, mokytojų ir jų tėvų aktyviu dalyvavimu bei atsakomybe, o taip pat mokyklų bendruomenių savarankiškumu...* (541 p.).

O realybėje **pažadukai ir toliau mulkins Tėvus, Visuomenę, Tautą...** Tegyvuoja ciniška propaganda!

Kodėl taip aktualu didinti Šeimos vaidmenį Mokyklos gyvenime ir konkrečiai - vaikų ugdyme? Atsakymas - paprastas ir ne kartą nagrinėtas PAPA puslapiuose: Mokykla be Tėvų pagalbos dar geba (tiesa, sunkiai...) vaikus **mokyti** (rengti „šimtabalininkus“...), tačiau ji **bejėgė be Šeimos pagalbos kryptingai auklėti vaikus**. Ypač tais atvejais, kai tėvų diegiamos vertybės **esmingai kertasi** su mokykloje deklaruojamomis humanistinėmis ar krikščioniškomis nuostatomis. Deja, pastarųjų šeimų mūsų visuomenėje kasdien daugėja. Ir daugės... Kol ... visiškai sužvėrėsime, degraduosime, išsigimsime?..

Tačiau tai tik „pusė bėdos“: nepamirškime, kad net ir pažangių **Tėvų pedagoginis išprusimas atsilikęs nuo šių dienų realybės maždaug 50-čia metų**. Daugelis gimdytojų yra įsitikinę, kad fizinės baismės ir psichinis presingas - vieninteliai optimalūs vaikų auklėjimo metodai. Deja... Šių dienų vaikai puikiai žino savo teises (dabartiniame Švietimo įstatyme jų išvardijama, berods, 13, o pareigų - tik trys...) ir tuo neretai piktnaudžiauja...

¹¹ Žr.: Lietuvos Respublikos Konstitucijos 38 str. („Šeima yra visuomenės ir valstybės pagrindas. <...> Tėvų teisė ir pareiga - auklėti savo vaikus dorais žmonėmis ir ištikimais piliečiais, iki pilnametystės juos išlaikyti. Vaikų pareiga - gerbti tėvus, globoti juos senatvėje ir tausoti jų palikimą.“).

¹² Keistuoliai tie danai: mokyklų tarybas sudaro tėvai; joms patys vadovauja; mokyklos direktorius ir pavaduotojas gali dalyvauti tarybos posėdžiuose, bet neturi balsavimo teisės; pasibaigus mokslo metams jie, tėvai, rašys ir metinę mokyklos ataskaitą kurią įteiks steigėjui...

Taigi, būtinas Tėvų švietimas. Tai - aktualija Nr.1. Šią misiją privalėtų vykdyti mokytojai (ypač - klasių auklėtojai), tačiau jie taip pat stokoja inovatyvių auklėjimo metodų, nes **universitetinės mokytojų rengimo programos, jų turinys yra beviltiškai atgyvenę...** (Garbioji profesūra Mokyklos problemas išmano tik pagal anūkų/proanūkų pasakojimus, perskaitytų magistro darbų išvadas...) Ką ir bekalbėti: situacija ne iš prastųjų...

Pridursiu dar vieną argumentą, akivaizdžiai liudijantį autoritarinį mūsų švietimo pobūdį. ES švietimo informacijos tinklas *Eurydice* yra palyginęs europinių valstybių mokyklas 44-iais autonomijos aspektais. 2002-2003 m. m. Lietuvos vidurinį išsilavinimą teikiančios mokyklos *visišką autonomiją turėjo ar galėjo turėti tik 8-iose srityse*, dalinę autonomiją - 16-oje ir neturėjo autonomijos 20-yje sričių. O, pavyzdžiui, Olandijos, Švedijos, Belgijos analogiškos mokyklos visišką autonomiją turėjo ar galėjo turėti *29-30-yje*, dalinę - 9-12-oje, o neturėjo autonomijos tik 2-5-iose srityse... Taigi, autonominė galimybė mūsų bendrojo lavinimo mokykloms pačioms priimti sprendimus yra akivaizdžiai minimali¹³... Užtat Įstatymo projekte gausu nuorodų, priminimų, perspėjimų: „nustato ministras“, „tvirtina ministras“... „ministro nustatyta tvarka“...

Mokinių beprotiškos apkrovos¹⁴

Tik pažiūrėkime, kokie mes esame pažangūs ES komisarų akyse: „Valstybė saugo ir globoja <...> vaikystę“, - teigia LR Konstitucijos 38 straipsnis. Tėvai privalo „sudaryti vaikui sveikas ir saugias gyvenimo sąlygas, apsaugoti jį nuo smurto, prievartos ir išnaudojimo“, - įpareigoja dabar veikiančio Švietimo įstatymo 47 straipsnis...

Saugome taip, kad po šių mūsų pastangų kasmet **Anapilin pasitraukia dvi mokleivių klasės, pirmaujame pasaulyje vaikų smurtavimo, priekabiavimo ir pagal kitus prievartos kriterijus...**

Priežastys? - Jos taip pat jau ne kartą aptarinėtos PAPA publikacijų puslapiuose. Tačiau viena svarbiausių - **nepaprastai „išpūstos“ mūsų bendrojo ugdymo programos!**

- mūsų mokiniai „užsieniečius lenkia 2 klasėmis“, - liudija tautiečiai, emigravę su vaikais į užsienio šalis;
- tarptautinių tyrimų (pvz., TIMSS) duomenimis, mūsų mokiniai stebina pasaulį žinių kiekiu ir taip pat... negebėjimu tas žinias taisyti praktikoje¹⁵;
- didelė dalis vaikų nesugeba įsisąmoninti „išpūstų“ programinių reikalavimų ne tik dėl neadekvačių intelektinių galimybių, bet ir dėl mokytojų nesugebėjimo įrodyti teikiamos informacijos asmeninę prasmę bei visuomeninę reikšmę;
- minėtos ir kt. priežastys generuoja mokinių agresyvumą ir smurtą (tėvų ir mokytojų žudymo atvejai), apatiją ir depresiją, tampančias narkotikų ir kitų kvaišalų vartojimo priežastimi...

Ar tai įtikina? - Akivaizdu, kad dalis mokinių, negalėdami įsisąmoninti programos reikalavimų ir nesuprasdami teikiamos informacijos praktinės naudos, netenka moky-

¹³ PAPA-42//Aktualija.

¹⁴ PAPA-28//Aktualija.

¹⁵ Po išminties kauke - kvailumo puodas // PAPA-28 / Aktualija.

mosi motyvacijos, chroniškai išgyvena nevisavertiškumą, depresuoja... Jie, jau nusivylę gyvenimu, nusiramino ieško narkotikuose ir kituose kvaišaluose... **Tai – neigalieji, kuriuos chroniškai produkuoja (=terorizuoja) Mokykla!** Sakykite, ar ne paradoksaliai skamba aukščiau cituoti Konstitucijos ir Švietimo įstatymo straipsniai, **saugantys ir globojantys vaikystę?** O kaip vertinti aukščiau pateiktus Vyriausybės ketinimus iki 2012 metų pasiekti tokius svarbiausius **rezultatus**:

542. Numatysime tokius svarbiausius siekiamus **rezultatus** 2012 metais:

- išaugęs mokinių, tėvų, mokytojų ir visuomenės **pasitikėjimas švietimo paslaugų kokybe ir prieinamumu**; <...>

561. **Optimizuosime mokymosi krūvius** mokyklose taip, kad jie neviršytų mokinio galimybių ir paliktų laiko pasirenkamoms ugdymo kryptims.

Atspėjai, gerb. Skaitytojau, kad Švietimo įstatymo projekte minėtų pažadų įgyvendinimui neteikiama jokių priemonių ar pastangų: skaitant būsimo dokumento tekstą susidaro įspūdis, kad *mokinių sveikata jokių problemų nekelia*, kad *mokymosi krūviai jau optimizuoti*, mokiniai, nepateisindami tėvų lūkesčių, *nesižudo, nedepresuoja* ir t.t. Štai tos klasikinės deklaratyvosios Projekto frazės, kurios absoliučiai jokių naujovių nežada:

22 straipsnis. Sveikatos priežiūra mokykloje

1. Sveikatos priežiūros mokykloje paskirtis – **saugoti ir stiprinti mokinių sveikatą**. <...>

4. Visuomenės sveikatos priežiūros organizavimo tvarką mokykloje reglamentuoja **sveikatos apsaugos ministras** kartu su švietimo ir mokslo ministru. <...>

6. Valstybė skatina ir remia juridinių ir fizinių asmenų **iniciatyvas**, kurios padeda saugoti ir stiprinti mokinių sveikatą.

7. Mokyklos rengia ir įgyvendina **sveikatos stiprinimo programas**, kurios remiamos iš savivaldybių visuomenės sveikatos rėmimo programų lėšų savivaldybių tarybų nustatyta tvarka.

Ką visa tai reiškia realybėje, jau spėjome įsitikinti per 20 reformuojamos Mokyklos metų. Todėl 39 straipsnis, skirtas mokymosi krūviams, jokių konkretesnių vilčių neteikia:

1. Mokymosi aplinka mokykloje bei mokinių **mokymosi krūvis** turi atitikti higienos normas ir teisės aktų nustatytus mokinių saugos bei sveikatos reikalavimus ir laiduoti **švietimo programų vykdymą**.

Na, o mūsų mokinių ugdymo programų reikalavimai, kaip jau minėta, stebina pasaulį savitikslių žinių kiekiu... Taigi, ir toliau rašysime projektus, stiprinančius mokinių sveikatą, t.y. šalinsime **pasekmes**, palikdami bujojančias, aukščiau išvardintas, **priežastis**. Tik šioje vietoje, manyčiau, turėtume truputį – tačiau esmingai!- pakoreguoti jau pabodusį teiginį apie pasaulyje pirmaujančius mūsų mažuosius smurtautojus: **Lietuvos Vyriausybė pirmauja pasaulyje produkuodama nepilnamečius priekabautojus, smurtautojus, kvaišalų vartotojus, savižudžius!**

Tik nekalbėkime, kad Įstatymas negali vykdyti poįstatyminių aktų funkcijų, t.y. numatyti jo įgyvendinimo detalių. Juk šiuo atveju, t.y. saugant mokinių sveikatą, pakaktų kad ir dviejų trumpųjų būsimo dokumento straipsnių, reglamentuojančių¹⁶:

1) **pamokų kiekį** (pavyzdžiui, 3-4 pamokos per dieną, o likęs laikas skiriamas vaikų „minkštosioms kompetencijoms“ plėtoti, įvairių neformalaus švietimo būrelių lankymui ir t.t.);

2) **bendrojo lavinimo tikslą** (Mokykla jokia būdu neruošia abiturientų stojimui į universitetus, o teikia tik *bendrajį išprusimą*.. Profesūros kritika bendrojo lavinimo mokyklai šiuo atveju visiškai nepagrįsta: mielieji, jeigu norite konkuruoti su Kembridžu ar Harvardu, renkite stojantiesiems specialius parengiamuosius kursus... Mokinių sveikata yra svarbiau už jūsų nepamatuotas ambicijas...)

Tačiau svarbu ir tai, kad ši tariama „mokinių globa“, „rūpinimasis jų sveikata“... generuoja ir kitas - lietuviškas problemas: tarptautinio tyrimo, kurį atliko OECD (Organization for Economic Cooperation and Development) ir kuriame dalyvavo Lietuvos mokytojai, rezultatai rodo, kad palyginti su kitomis valstybėmis šalies mokyklose dirba **beveik per pus mažiau jaunų pedagogų** - 8,7% (ES vidurkis - 15,1%). Lietuvos mokytojų pasitenkinimas savo darbu taip pat yra vienas mažiausių ES (blogesnis tik Vengrijoje ir Slovakijoje)¹⁷. Manau, išsamesni komentarai jau nereikalingi.

Galima tvirtai teigti, kad mokytojo profesijos nepopuliarumą gimdo ne maži atlyginimai,- prieš dabartinę krizę jie buvo lyg ir patenkinami... Tačiau tuo metu jautėme ugdytojų stygių (stokojome per 300 mokytojų, todėl skubotai organizavome kursus jaunuoliams, neturintiems specialaus pedagoginio parengimo). Šiemet bujojanti bedarbystė sugrąžino vėl į mokyklas dalį „bėglių“mokytojų... Akivaizdu, kad situacija neabejotinai pasikartos, kai tik šalies ekonominė padėtis pagerės ir atsiras laisvų vietų verslo ar alternatyvioje valstybės tarnyboje... **Mokytojai palieka bastionus daugiausia ne dėl mažų atlyginimų, o antagonistinių santykių, kuriuos dėsningai generuoja dabartinis ugdymo turinys ir procesas.** Todėl visa dabartinių įvykių eiga švietimo fronte leidžia vertinti Vyriausybės veiklos programą, deja, kaip akivaizdžiai cinišką dokumentą (atsiprašau,- vartuju žodžius iš Premjero dienoraščio...). Tai - paprasčiausias blefas, nes analizuojant Švietimo įstatymo projektą negali išvėlgti jokių praktinių prielaidų kokiam nors novatoriškam ketinimui įgyvendinti¹⁸. O Vyriausybė viliasi 2012 metais, be kita ko, pasiekti štai tokių rezultatų:

542.<...> išauga pedagogo profesijos patrauklumas, į šią sritį ateina dirbti motyvuoti jaunuoliai, savo specialybę ir pedagogiką išmanantys žmonės;

Akivaizdu, jeigu nesiimsime esminių švietimo pokyčių ir jeigu ekonominė krizė po metų-kitų pasibaigs, tai galima tikėtis, kad didelė dalis dabartinių pensinio amžiaus arba prie šios ribos artėjančių ugdytojų (kaip teigia statistika, jų šiuo metu mokyklose

¹⁶ Žr.: Po išminties kauke - kvailumo puodas // PAPA-28/ Aktualija...

¹⁷ Mokytojau, linkiu tau šiandien būti nepopuliariu...// PAPA-43 / Linkėjimas...

¹⁸ Skaitytoje rugsėjo 23 d. Projekto versijoje net „originalus“ bandymas teisiškai integruoti į švietimo įstatymą ir universitetines studijas primena, deja, chaotišką vaizdų kaleidoskopą...

esama per 80%) iš klasių natūraliai pasitrauks, o jauni šio darbo vengs... Taigi mūsų laukia kur kas realesnis (negu numato Vyriausybės programa) **rezultatas**: Mokykla – be mokytojų, bet su siautėjančiais mokiniais. Priežastys? – Jų – kompleksas, tačiau populiariausia, manyčiau, ši: dėl smurtaujančių mokinių mokytojai nesiskundžia, nes bijo išgirsti banalų mokyklos administracijos atsakymą, susijusį su pedagoginės kompetencijos stygiumi – „Nesusitvarkai su klase!“

...Tiesa, galima ir alternatyva: Lietuvos mokyklų klasėse dirba kiniečiai, o juos remia jų tautiečiai (beje, jau dabar „išstumiantys“ iš vidaus rinkos mūsų šalies verslininkus...)

Ugdymo vertybiniai prioritetai

Esame „specifinė“ tauta... Dėl sunkiai suvokiamų priešasčių išsiugdėme specifinį (deformuotą?) vertybių poreikį¹⁹. Manau, sutiksite, kad, pavyzdžiui, ekonominė situacija šalyje nėra pati blogiausia, gretinant ją su kitomis ES valstybėmis, tačiau, kaip minėta, emigrantų skaičiumi mums lygių nėra. Tai reiškia, kad materialinės vertybės užvaldė mūsų socialinę sąmonę, vaizduotę, jausmus..., nepalikdamos vietos dvasingumui – atjautai, kuklumui, santūrumui, paprastumui... („Vien tik auksas valdo mus!“) Todėl išsi-vaikštome...Tokioje situacijoje, atrodytų, tikrai būtų nepaprastai aktualūs štai tokie dabartinės Vyriausybės ketinimai:

559. Ugdymo procese remsime tokią vertybių sistemą, kuri palanki tautos ir valstybės išlikimui ir klestėjimui.

560. Sieksime, kad vertybės taptų mokyklos dvasios dalimi: būtų integruotos į mokyklos aplinką, socialinius santykius

Reikia pastebėti, kad šie ketinimai gražiai rezonuoja su atnaujintomis programomis. Pavyzdžiui, „Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos“ (Vilnius, 2008) skelbia tokią vaikų ugdymo siekiamybę: „Tikslas – *plėtoti dvasines, intelektines ir fizinės asmens galias, ugdyti aktyvų, kūrybingą, atsakingą pilietį, igijusį kompetencijas, būtinas sėkmingai socialinei integracijai ir mokymuisi visą gyvenimą*“ (psl. 7; *kursyvas – A.P.*).

Tačiau tolesnė pažintis su atnaujintomis programomis vilties žiburėlius gesina, kol pagaliau, pradėjus analizuoti dalykų *ugdymo gaires, turinio apimtį, mokinių pasiekimus ir vertinimus*, skaitančiojo vaizduotę apgaubia tirštas rūkas... Tada supranti, kad strategų įvaldytą tuščiaavidurę *deklaracijų techniką*, kurią sėkmingai taikėme dar 20 a. pabaigoje²⁰, esame tvirtai pasiryžę ir toliau naudoti²¹. Todėl *esminių pokyčių optimizuojant vertybių – materialinių, dvasinių ir kt. – sąveiką bei dermę nei švietime, nei visuomenėje tikėtis beprasmiška*. Todėl ir toliau rašysime projektus, švaistysime vėjais milijonus Lt, o rezultatas bus nulinis, socialinė įtampa šalyje tik didės. O juk Vyriausybės programos pažadai – gražūs:

¹⁹ Pesimistinis optimizmas // PAPA-40 / Aktualija.

²⁰ Žr. 2002, 2003 metų bendrųjų programų vertinimus (PAPA-10; PAPA-28; PAPA-33; ir kt.).

²¹ Žr.: Išrinktoji ugdytojų karta: pirmieji žingsniai // PAPA-39 / Aktualija.

571. Siekdami, kad mokytojų ir mokinių santykiai būtų grindžiami pagarba, bendradarbiavimu ir atsakingumu už savo elgesį, vykdysime **veiksmingiausias patyčių prevencijos programas**.

Todėl prie šios tuščiaidurės deklaracijos dar galėtume pridėti Švietimo įstatymo projekto įžangoje pateiktą teiginį - „Švietimas savo paskirtį geriausiai atlieka, kai jo raida lenkia bendrąją visuomenės raidą. Todėl jis yra prioritetiškai valstybės remiama visuomenės raidos sritis“. Ach, tie žodžiai, žodeliai...

Todėl apibendrintai galėtume pasakyti: kol prie Valstybės vairo stovės pažadukai, Lietuvos švietimas išliks nepaskandinamas laivas, kurio kajutėse bujos smurtas, žudymai ir savižudybės... Iš šio valstybinio inkubatoriaus po visą Lietuvą (ir pasaulį) sklis „iškilios personalijos“: savanaudžiai seimūnai, egoistiškai arogantiški bosai-pedofilai, šeimas terorizuojantys tėvai, malonumą patiriantys žmogžudžiai, banditai... Ir visa tai ugdys Mokykla. Beje, šį faktą daug kas supranta, tačiau garsiai kalbėti nedrįsta. O gaila...

Todėl pabaigai belieka save paguosti ir nusiraminti gražiomis mintimis iš Premjero internetinio dienoraščio²². Tebūnie jos šią Aktualiją apibendrinančios išvados:

Mums labai svarbios vertybės yra žmogiškumas, supratimas, gerumas, meilė. Tokie žmonių tarpusavio ryšiai, kuriems būdinga pagarba, pagalba, parama.<...> Kita mūsų silpnybė - nepasitikėjimas valdžia, ir iš to išplaukiantis nepasitikėjimas sava valstybe. Manau, kad tai yra ir didžiausias pavojus tautiškumui bei tautiniam identitetui. Negalima sukurti stiprios valstybės, jeigu visuomenėje vyrauja nepasitikėjimo kultūra <...>

Prezidentas, Premjeras ir Seimo Pirmininkas savo viešose kalbose turėtų kalbėti ne vien apie biudžetą ir apie privatizavimą, bet ir apie mūsų visuomenės bendras vertybes. Jie turi būti mūsų bendrųjų vertybių lyderiai <...> Valstybė turėtų vykdyti tinkamą politiką, kad minėtosios vertybės ir realiame gyvenime būtų stiprinamos, kad žmonės nebūtų gundomi jų atsisakyti; valstybė turi prisiimti atsakomybę ginti tokias vertybes, jeigu mato, kad joms gresia erozija ar užmarštis

Epilogas

Švietimo įstatymo pakeitimo projekte²³, mano galva, gausu ir daugiau abejotinos vertės teiginių, netikslumų apibrėžiant esmines sąvokas ir kt. Tačiau jų „pristatymas“ jau netelpa į šios publikacijos rėmus. Todėl apsiriboju tik, manyčiau, esminiais pastebėjimais, orientuotais Šeimos vaidmeniui ugdymo procese didinti, nes kol Tėvai neįsisaugonins atsakomybės už **šiuolaikišką jų vaikų auklėjimą** tol:

- Mokykla bus bejėgė diegti bendražmogiškas vertybes;
- Universitetai prievartaus Mokyklą, o ši Mokinius...;
- Mokiniai kerštaus Ugdytojams - Mokytojams ir Tėvams,- Visuomenei, Valstybei;
- garsėsime pasaulyje kaip vaikų smurtautojų šalis...

Atgal

²² <http://politika.kubilius.lt/2007/05/vertybs-ir-politika-konservatori-poinis.html>

²³ Analizavau internete pateiktą 2009 09 22 d. Projekto versiją,

KREIPIMASIS

į Lietuvos visuomenę -
Mokinius ir Studentus, Tėvus ir Mokytojus, Profesūrą ir Politikus,
Ugdymo institucijų ir Profsąjungų Vadovus,-
į visus asmenis, neabejingus šalies švietimo problemoms

Gerbiamieji,

- jau baigiame priprasti prie šalyje įsigalinčios situacijos, kai savo mantijas chroniškai teršia teisėjų klanas; munduro garbę mindo prokurorai; dalis seimūnų - nepakyla aukščiau šoumeno vertybinių nuostatų, kitus iš jų slegia didžiulės egoizmo kupros, tretį ragina atjautai, aukojimuisi ir altruizmui, bet jų balso jau nebėra kam klausytis... Antra vertus,-
- dabartiniai teisėjai, prokurorai, seimūnai, vyriausybės nariai, žemgrobiai... - buvę Lietuvos mokyklos (tegu ir tarybinės) auklėtiniai. Mūsų auklėtiniai, kuriems mes, mokytojai ir tėvai, dažnai gyvenę pagal trigubą moralę²⁴, nesistengėme (nesugebėjome) pašalinti iš ugdytinių sielų savimeilės, egoizmo, niekinančio požiūrio į žemiau stovintį; nenorėjome (nesugebėjome) vietoje antihumaniškų charakterio bruožų įdiegti humanistinių vertybių - krikščioniškosios meilės ir pagarbos žmogui, pilietinės pareigos ir ištikimybės Tautos idealams ir kt. dorinių-dvasinių nuostatų... Todėl natūralu, kad dabar šie moraliniai nykštukai visomis išgalėmis veržiasi į valdžios aukštumas, idant galėtų maksimaliai tenkinti jų egoistinius siekius... Galime teigti svarbią išvagę -
- ***moraliniams neūžaugoms labai svarbu, kad Mokykla nepradėtų ugdyti naujos kartos asmenybių, savo esybe niekinančių ir neigiančių didelės dalies dabartinių valdininkų vertybines nuostatas.*** Jų *credo* - jokios esminės ugdymo prioritetų kaitos! Jokio humanizmo! Jokio dvasingumo! Tegų mokiniai žudosi patys ir žudo kitus. Tegų verkia motinos ir tėvai, matydami narkotikų liūne skęstančius jų vaikus... Išliks stipriausieji - konkurencingi egoistai, vardan asmeninės naudos pasiryžę viskam - nesiskaitantys su jokiais veiksmais ar priemonėmis. Taigi, jų siekiamybė - tegų Mokykla ir toliau ugdo tokius, kaip mes esame patys.

Laimei, yra ir kita Tautos dalis, dar nepraradusi humanistinių vertybių, išsaugojusi dvasingumo nuostatas, dorinius idealus. Tik apmaudu, kad jų varu nenuvarysi prie tų materialinių lovių, prie kurių badosi ir spardosi dvasiniai neūžaugos... Todėl kreipiuosi būtent į Jus, Išrinktoji ugdytojų karta²⁵: **vengdami aktyvios politinės veiklos Jūs vis tiek privalėtumėte reikalauti iš Vyriausybės, Švietimo strategų esmingai pakeisti vertybines nuostatas, ugdymo prioritetus, numatytus Švietimo įstatymo pakeitimo projekte.**

²⁴ Viena galvoju, antra - sakau, trečia - darau, tačiau vienaip elgiuosi, jeigu mane kas nors mato, ir kitaip - jeigu nėra liudininčių, stebėtojų...

²⁵ Žr. Išrinktoji ugdytojų karta...// PAPA-39 / Aktualija.

Gerbiamieji,

rengiamas Švietimo įstatymo pakeitimas - gera proga:

- **reikalauti**, kad jame būtų įteisinti realiai, bet ne deklaratyviai diegiamų vertybių prioritetai, kurie leistų -
- **apsaugoti** mūsų vaikus nuo nepamatuotai didelių ugdymo apkrovų, žalojančių jų sveikatą, žlugdančių jų įgimtą mokymosi motyvaciją, keliančių depresiją, tiesiančių kelių narkotikų ir kvaišalų link. Šie konstituciskai teisėti troškimai nėra vieno ar kelių asmenų voliuntaristiški geismai, o galimybė -
- **įdiegti** mūsų šalies švietimo sistemoje civilizuotų valstybių patirtį, kuri leistų ir mūsų vaikams gyventi jų vertą gyvenimą, skatintų gerbti tėvus ir mokytojus, o taip pat vykdyti jų amžiaus tarpsniams privalomas pilietines pareigas.

Gerbiamieji,

prabuslime ir sukruslime „vardan tos Lietuvos“, vardan Jos vaikų ir Jos ateities!

Pirmiausia mūsų viltingi žvilgsniai turėtų krypti į susiskaidžiusių ir besiblaškančių profesijų lyderius: Jums turėtų rūpėti ne tik „kasdienė mokytojų duona“, t.y. mažėjančios jų atlyginimai, bet *ir ugdytojų fizinis saugumas klasėje, psichinių atakų ir smurto prieš pedagogus neutralizavimas*. Šalinkime veiksnius (žr. šio PAPA numerio Aktualija), kurie jaunus mokytojus atbaido nuo pedagoginio darbo bendrojo lavinimo mokykloje.

Išsaugokime Mokyklai Lietuvos Mokytojus, o Lietuvai - jos Vaikus!

Pagarbiai

Albertas

2009 m. lapkričio 1 d.

Atgal

TIESMUKO AUKLĖJIMO BEJĖGIŠKUMAS

Anoje, PAPA-42, šios rubrikos publikacijoje aiškinomės *negatyvaus auklėjimo* trūkumus ir pasekmes. Čia norėčiau atkreipti dėmesį į direktyvųjį (imperatyvųjį, komandinį) auklėjimą, kuris jeigu tinka kareivinėse, tai šeimoje, klasėje ar mokykloje yra sunkiai priimamas. Paprasčiau galėtume vadinti jį *tiesmuku auklėjimu*.

Kodėl šiuolaikinis žmogus - vaikas ir suaugęs - priešinasi jo poveikiui? - Pirmiausia todėl, kad teikiamą informaciją dažniausiai suvokiame kaip kėsinimąsi į mūsų jau turimas vertybes - įsitikinimus, idealus, nuostatas. (O jos mums visada atrodo su pliuso ženklu.) Todėl tokias auklėtojo pastangas priimame kaip norą minėtas vertybes atimti, pakeisti jas kitomis, mums neįprastomis, svetimomis, mažiau vertingomis... Jau vien dėl šių priežasčių tiesmuko auklėjimo metu net patys išmintingiausi močiutės „pamokymai“ priimami kaip moralizavimas, „brovimasis į mano erdvę“, suverenumą... Ir todėl iššaukia neigiamą reakciją.

Visiškai kitas vaiko požiūris į gaunamą „racionaliąją informaciją“ - žinias, faktus (pavyzdžiui, apie kosmosą, gyvūnijos pasaulį, geografiją ar istorinius įvykius...). Jeigu ši informacija nauja, originali, naudinga, jeigu žinios įdomios ir prasmingos, o ypač jeigu jas asmuo galės pritaikyti praktikoje, - visa tai ugdytinį praturtina. Todėl tokia „pasiūla“ priimama su dėkingumu. Toks elementarus dorinių-dvasinių vertybių ir racionalios informacijos tiesmuko teikimo ir priėmimo skirtumas.

Išvada akivaizdi: *auklėti reikėtų nepastebimai* ir, juolab, nevartojant žodžio „*auklėjimas*“. Tiesa, žinotina viena svarbi „detalė“: informacija apie elgseną, t.y. dorines dvasines vertybes taip pat gali būti mielai priimama, jeigu ji liudija - *vertina kitų asmenų poelgius*. Vaikas atviras tokios svetimos patirties priėmimui.

Pripažįstant tokios tezės pagrįstumą galima paaiškinti faktą, kodėl vaikai (o, sutiškime, ir suaugusieji) taip mėgsta klausytis pasakų, padavimų, pasakėčių. Juk, viena vertus, šio žanro kūriniai, galima sakyti, visada turi „auklėjamąjį užtaisą“, kuris neabejotinai veikia klausytoją. Tai reiškia, palieka atitinkamą „dorinį pėdsaką“. Tačiau jo nesibijoma. Jis, atseit, nesikėsina į minėtąjį „mano suverenumą, autonomiją“. O priežastis - paprasta: čia kalbama apie kitus asmenis - jų klaidas ir nesėkmes, žiaurumą ir išdavystes (taigi, „ne apie mano abejotinos vertės poelgius...“); piešiami doriniai aukojimosi kitų labai ir didvyriškumo paveikslai („hm, gražus poelgis, - žmonės liko dėkingi...“). Todėl vaikai tos pačios pasakos gali klausytis kelis kartus per dieną, nes taip įsisavinama svetima patirtis - kaip nederėtų ir kaip reikėtų elgtis.

... Kartą vaikai paprašė mamos pasekti jiems pasaką. Visi susėdo prie ruse-
nančio židinio, kurio šiluma šį žvarbų lapkričio vakarą maloniai glamonėjo jų
kūnus. Kai vaikai nurimo ir susikaupė, mama pradėjo pasakojimą..

- Gyveno graži šeima: tėtis, mama, trys jų sūnūs ir jaunėlė dukra. Vieną kartą sunkiai pasili-
gojęs tėtis pasikvietė savo vaikus ir pateikė jiems svarbų klausimą: pasakykite, mano bran-
gieji, ko jūs labiau norėtumėte, kad išeidamas iš šio pasaulio jums palikčiau - milijoną litų ar
kiekvienam po Išminties knygą?

Vaikai nustebę susižvalgė ir pradėjo galvoti. Pirmasis prabilo amžiumi vidurinis sūnus - aš-
tuntokas: „Aš norėčiau milijono litų. Tada ir aplinkinių akyse iš karto tapčiau išmintingas".
Kiti du sūnūs - vyriausias ir jaunėlis vis dar galvojo, kai mažoji dukrelė, tvirtai prisiglaudusi
prie tėčio krūtinės, ištarė: „Man nereikia nei milijonų, nei knygos,- aš norėčiau, kad tu, tė-
veli, niekada mūsų nepaliktum ir niekur neišeitum." "

Dabar tėtis susimąstė ir, kiek patylėjęs, ramiai šypsodamasis ištarė: „Miela dukrele, vienin-
telis žmogus - skirtingai negu visi gyvieji sutvėrimai - iš anksto žino, kad jam teks mirti -
išeiti iš šio pasaulio. Šis žinojimas yra labai svarbus ir reikšmingas, nes skatina žmogų kryž-
kelėje pasirinkti gyvenimo kelią. Tarkim, pasuksi į kairę, gal surasi aukso puodą, prabangius
rūmus, madingiausius automobilius, ištaigingas jachtas... Tačiau einant šiuo keliu tave gali
tykoti ir pavojai: sutikti plėšikai gali atimti tavo aukso puodą, arba dar blogiau - gali ir nu-
žudyti... Pasukus kryžkelėje į dešinę, tu neieškos didingų rūmų ar jachtų, o pats dalinsi ki-
tiems savo turtus, kurių kiekvienas turime arba lengvai galime turėti. Tai - meilė žmogui ir
visa kam, kas gyva; nuoširdi pagarba ir dėkingumas artimui, kurių jis šiuo metu nusipelnę; gili
atjauta ir konkreti pagalba kitam asmeniui, jeigu jį ištiko nelaimė..." "

Sūnūs taip pat atidžiai klausėsi šių tėvo žodžių ir mažiau galvojo...

Tada tėtis nutraukė susidariusią tylą.

- Gerai. Ženkime toliau pasirinkimo keliu. Aptarkime vieno jūsų troškimą gauti milijoną... No-
riu vėl sužinoti jūsų pasirinkimą. Kas jums labiau patiktų: sėdime tylų vasaros vakarą mūsų
sodo namelyje ir visa šeima klausomės lakštingalų giesmių, ar, kitas atvejis, jau aštuntus
metus aš sėdžiu Lukiškių kalėjimo vienutėje (kur, beje, patekau rinkdamas jums milijonus
Lt...) ir mąstau apie tai, kaip jums sekasi dalintis tėvo palikimą?

- Mes renkamės sodo namelį,- sušuko mažoji ir du sūnūs. Trečiasis tylėjo nuleidęs galvą. Jis
mąstė - ieškojo atsakymo į reikšmingą gyvenimo klausimą..

Mama, baigusi savo pasakojimą, kiek patylėjusi paklausė: o kaip jūs, mano vaikučiai, atsaky-
tume į pasakoje pateiktus tėvo klausimus? Koks būtų jūsų pasirinkimas? Ar sulaukė tėtis vi-
duriniojo sūnaus atsakymo? Jeigu taip, tai koks jis buvo?

Belieka palinkėti mamai sėkmės vadovaujant doriniam disputui, kuris galėtų rutu-
liotis pabaigus jos pasakojimą... Šį kartą vaikai turėtų būti aktyvūs, nes kalbama ne
apie juos, o apie „kitus vaikus"... Pravertos visų vaikų vertybinės dėžutės, iš kurių dali-
jami patarimai, ir į kurias diskusijos metu lėtai ir nepastebimai krenta dvasinės smilte-
lės - formuojasi naujų žmogiškųjų vertybių kontūrai... Vyksta asmenybės auklėjimo
procesas... Lėtas ir sudėtingas... Tačiau neišvengiamas norintiems žengti savikūros,
dvasinio tobulėjimo keliu, trokštantiems paskui save vesti savo įpėdinius, ugdytinius ir
visą Tautą...

Atgal

Praktikumus

Tęsiame publikacijų ciklą „Praktikumus“, kuriame talpinamos auklėjamosios temos iš Klauses auklėtojo knygos „Grožio ir Gėrio link“.

1. 2. 2. Maldos ir sakralūs jausmai

Lolita Navickienė

Sakoma, kad malda - tai žmogaus pokalbiai su Dievu. Nesusiaurinkime jų turinio vien prašymais: juk turime už ką padėkoti, atsiprašyti... Dievui, kaip Tėvui, norėtusi pasikalbėti su savo vaikais ir apie džiugius dalykus.

Integracija:

L. Navicko muzikinė pjesė „Drauge“ (CD nr.3)

Įvadinė informacija

Apie ką sunkiausia žmogui kalbėti? - Psichologai teigia, jog apie savo ... maldas. Malda yra galingiausias širdies pakylėjimo instrumentas, galintis akimirksniu nuskaidrinti sielą, nuraminti protą. Sakoma, jog šiandienos pasaulyje, kupiname prievartos, baimių, kriminalinių suvestinių labiausia trūksta šviesių minčių ir tyrų maldų. Žinoma posakį: „Pasakyk, ką tu skaitai - aš pasakysiu, kas tu esi“ būtų galima papildyti tokiu tęsiniu: „Pasakyk, kaip tu meldies, aš pasakysiu - kaip tu gyveni.“ Matyt, čia daugelio mūsų patyrimas yra kuklus (jeigu neskaitysime to automatinio balbatavimo, kai liežuvis „kala“ maldos žodžius, o mintys ir jausmai klaidžioja visai kitokiuose labirintuose²⁶...) Gal dėl to šiandien tapo populiarus maldų užsakymas, kai vienuolynuose gyvenančios vienuolės meldžiasi už visus mirusius ar gyvuosius pastarųjų prašoma intencija. Ar patys nemokame nuoširdžiai melstis?

Kaip žemėje yra diena ir naktis, taip žmoguje yra dangus ir pragaras, aukojimasis ir išdavystės, skaistumas ir nuopuolis. Tačiau esantys naktį, pragare, išduodantys ir nupuolę taip pat turi dieviškos kibirkšties dalelę, nors ir labai sumenkusią, tačiau pirmą, tikrą.

²⁶ Vasiliauskas, Kazimieras. Šviesi vilties žvaigždė.- Vilnius: Tyto alba, 2001.

Motina Teresė sugebėjo kiekviename degradavusiame žmoguje matyti Kristaus atvaizdą. Ji sakė: „...Žmonės gali būti neprotingi, nelogiški ir egoistiški. Vis dėlto mylėkite juos! Jeigu darote gera, žmonės Jums priskiria egoistinius arba savanaudiškus motyvus. Vis dėlto darykite gerai...“ Ar tai gali kiekvienas? Manau, tik dvasiškai stipriausieji. Gal todėl rašytojos Vidmantės Jasukaitytės knygoje „Golgotos vynuogės“ yra atskiras maldų skyrius, kuriame sukurtos maldos tiems, kurie, atrodo, melstis negali. (Pavyzdžiui, žmogžudžio maldos.) Jie kaip Viltį turi turėti savo maldas, nors visuomenei atrodo, kad jie – prarastieji. Beje, Aleksandro Baricco romano „Jūra vandenynas“ herojus tėvas Pliušas buvo sukūręs 9502 maldas.

Gal tas vagis, žmogžudys, bevalis, išdavikas, pavyduolis nebūtų pasukęs tokiu keliu, jei vaikystėje būtų išmokintas ar pats išmokęs ...pasikalbėti su Dievu²⁷.

Vernerio Diuko knygoje „Jonos tikėjimas“²⁸ dvylikametis berniukas Jona, slegiamas tėvų nesutarimo ir artėjančių jų skyrybų nuojautos, kivirčų su vyresne paaugle seserimi bei draugais, nusprendžia parašyti laišką ...Dievui. Tačiau, kaip jis nustemba ryte ant palangės radęs labai keistą ir netgi juokingą atsakymą. Jona negali patikėti tokio bendravimo galimybe, tačiau įvykiai pradeda kalbėti patys už save – tarp berniuko ir Dievo užsimezga nuoširdus susirašinėjimas.

Ugdomosios veiklos nuostata

Ar Jonai tampa lengviau gyventi? O gal jį apima didis nusivylimas, sužinojus, kad tokie susirašinėjimai neįmanomi, ir kad visi laiškai buvo rašyti, pavyzdžiui ... psichologo? Pasiklausę šios netrukus skambėsiančios muzikinės iliustracijos intonacijų pasakykite, kaip susirašinėjimas su Dievu paveikė Jonos gyvenimą?

Muzikos klausymas. Pjesė „[Drauge](#)“ (CD nr. 3)

Dorinis disputas

Skambėjusio kūrinio intonacijos, tikriausia, padėjo jums nuspėti, kad Jonos bendravimas su Dievu buvo tikras, realus, neprislėgtas nusivylimo, bet atvirkščiai, raminantis, skatinantis žvelgti į pasaulį kitomis akimis ir tarsi varpo dūžiai atskleidžiantys naujas erdves.

Vėlesniuose romane vaizduojamuose įvykiuose berniukas susižeidžia ir atsigula į ligoninę, kur sutinka kelis bendraamžius, sergančius nepagydomomis ligomis. Vaikas prašo Dievo išaiškinti žmogui gyvenime tenkančių patirti kančių, ligų ir išbandymų priežastis. Logiški argumentai, kurių centre – „Žmogus yra absoliučiai laisvas, todėl savąjį kelią gali rinktis kokį nori. Viskas turi prasmę, o viskas, kas turi prasmę, yra gerai“ – padeda Jonai subręsti. Jis net nustebina savo tėvą duodamas jam išmintingus patari-

²⁷ Lukiškių kalėjimo administracijos atstovas LTV „Panoramoje“ (2006 m. rugpjūčio 13 d.) teigė: „1999 m. pašventinus kameras ženkliai sumažėjo jose daromų nusikaltimų skaičius. Todėl ryžomės vėl prašyti vienuolius, kad šie naujai pašventintų patalpas...“

²⁸ V.Diukas. Jonos tikėjimas. – : Vilnius: Naujoji Rosma,-2002.

mus, atvirai išreiškia savo meilę seseriai, todėl netrukus su ja susidraugauja, įkvepia vilties ligoninės palatos kaimynams ir padeda jiems pasveikti. Tad Dievo pamokymai tampa Jonos tikėjimu.

1. *Ar jūs turite savo tikėjimą? Ar galima tiesiog paprastai pasikalbėti su Dievu?*
2. *Ar žmogui geriau melstis visuotinai žinomomis maldomis, o gal jis gali sukurti savo? Sakoma, kad pats gyvenimas išmoko žmogų melstis. Ar Jūs mokate melstis? Ar meldžiatės tik apimti sunkumo, netikrumo, baimės jausmo, o gal gebate melstis ir dėkingumo malda?*
3. *Kur riba tarp „davatkiškumo“ ir tikro tikėjimo, pamaldumo, dvasingumo? Kaip suprantate tikrą pamaldumą? Su kuo jis Jums asocijuojasi: su ėjimu kėliais aplink bažnyčią, medžio apsikabinimu, vieniša malda tyloje, dalyvavimu Šventų mišių aukoje?..*
4. *2006 metų Liepos 23 dieną popiežius Benediktas XVI paskelbė specialios maldos ir atgailos dėl sunkios Artimųjų Rytų situacijos diena. „Norint pasiekti taiką reikalinga Viešpaties darbo ir mūsų veiklos bendradarbiavimo dėmė.“ - kalbėjo tėvas Jacques Dupontas, Serros kartūzams rengiantis iki pat nakties melstis už taiką. Ar gali maldos turėti įtakos politiniams sprendimams bei įvykiams?*
5. *Kuris požiūris į tikėjimą Jums pasirodys teisingiausias?*
 - *Tvirtas tikėjimas panašus į gebėjimą eiti audringos jūros paviršiumi. Nors aplink siaučia bangos ir nardo baisios žuvys, tikėjimas tvirta danga užstoja visas negandas. Tik reikia nepamiršti, kad abejojimas ir baimė yra didžiausi tokio ėjimo priešininkai.*
 - *Maldos - tai tikinčiojo raktai nuo Dangaus malonių, kuriuos turint galima žemėje atverti prieš save už pinigus nenuperkamus turtus - dvasios ramybę, palaimą ir viltį.*
 - *Kaip vaistai gelbsti kūną, taip maldos gelbsti sielą. Tačiau jei vaistai turi pašalinių neigiamų poveikių kūnui, tai maldos ir juos sugeba panaikinti. Gal todėl, kai niekas šiame pasaulyje negali padėti, žmonės kreipia akis į dangų?*
 - *Tikintysis skiriasi nuo netikinčiojo tuo, kad sugeba pažinti tikrąjį šio pasaulio Šeimininką. Juk našlaičiams yra daug sunkiau nei tiems, kurie turi rūpestingą Tėvą ir kiekviename žingsnyje priima Jo teikiamas malones.*
 - *Jei mes turėtumėme nors tokį tikėjimą kaip garstyčios grūdelis, tai galėtumėme kalnus kilnoti. Tai turėkime tikėjimą bent mažiausios smiltelės dydžio, tada mūsų šeimos bus darnios, gimtinėse nebus karo ir visi žmonės gyvens sveikai, ilgai ir laimingai.*
 - *Ar gali žmogus tikėti į Dievą, kai pasaulyje vyksta karai, motinos praranda savo vaikus, o tiesa - pralaimi? Bet ar gali tikėti Dievas? Jei dar tiek išken-tusi žemė sukasi, tai, matyt, tuo pirmąkart savo sumanymu, kad kiekvieno teisiojo, puolusio, laimingo ar vargetos širdyje yra dalelė Jo Meilės šviesos. Juk pasakyta: „Mylėkite viens kitą, kaip aš Jus mylėjau“.*

Papildomai šią temą dar galima nagrinėti:

1. **Advento laikotarpis (11-30 - 12.24):** *Gruodžio mėnesį, aptariant Advento savitumus, su mokiniais galima panagrinėti šio laikotarpio asmeninę prasmę, maldos ir Tikėjimo reikšmę žmogaus gyvenimo, jo būties tikslo suvokimui. Tikslinga padiskutuoti trijų didžiausių vertybių - Tikėjimo, Meilės ir Vilties reikšmės, dvasinio tobulėjimo svarbos žmogaus gyvenime temomis. Kaip pasikeistų mūsų kasdienybė, jeigu joje įsiviešpatautų Tikėjimas, Meilė ir Viltis? Sakoma, jog Tikėjimas gali daryti stebuklus. Ar teko patirti tvirtu Tikėjimu paremtų nepaprastų laimėjimų, pasiekimų, stebuklų?*
2. **Gedulo ir vilties diena (06-14):** *1941 m. ankstyvą birželio 14-osios rytą enkavedistai pradėjo masinius lietuvių areštus. Šiems skaudiems įvykiams paminėti ir yra skirta Gedulo ir vilties diena. Istoriniai dokumentai bei dar gyvi liudininkai byloja, jog krovinių traukinių vagonais į atšiauriomis sąlygomis garsėjančias Sibiro platybes ištisomis šeimomis buvo tremiami šviesiausi Lietuvos žmonės - mokytojai, gydytojai, mokslininkai, kunigai... Per savaitę iš mūsų šalies išvežta 30 000 piliečių. Iki šiol nenustatytas tikslus ištremtųjų ir žuvusiųjų pakeliui į tremtį skaičius. Manoma, kad iš viso 1941-1952 metais buvo išvežta apie 132 000 lietuvių, apie 28 000 iš jų žuvo. Įvairiose Sibiro vietose tremtiniai buvo verčiami dirbti medkirčių, geležinkelio tiesėjų ir kt. sunkius fizinius darbus. Ypač sunki dalia teko ištremtiesiems į negyvenamas salas Lenos žiotyse, prie Laptevų jūros. Čia naujai atvykusiems teko kone plikomis rankomis statydinti jurtas, žemines, barakus. Daugelis išlikusiųjų gyvųjų teigė, jog išverti kraupius išbandymus ir išsaugoti lietuviybę jiems padėjo tik nuoširdi malda ir gilus Tikėjimas. Ką Jūs manote apie tai? Kodėl tikintieji žmonės buvo dvasiškai stipresni ir sugebėjo fiziškai nepalūžti?*

Atgal

Iš širdies – į širdį

Donata Lubienė,
Silvijos ir Karolinos mama

Seminaro klausytojos Laiške - ne tik dalykinio susitikimo metu patirti įspūdžiai, bet ir gyvenimiški klausimai, kurie, galbūt, sudomins ir kitus skaitytojus.

Autorei sutikus, pateikiu keletą atsakymų ir komentarų... Beje, gal ir kiti skaitytojai panorės pareikšti nuomonę mus „gaubiančios pilkos kasdienybės“ klausimais? - Mielai publikuočiau.

Nuoširdžiai -

Albertas

<...> [1]²⁹. Mūsų šiandieniniame beprotiškai dinamiškame gyvenime esame kaip voverės, todėl bėgame, skubame, dirbame - dažnai net neieškodami prasmės visame tame. Tarytum tokios gyvenimo taisyklės, o mes būtume bejėgiai tai pakeisti. Tačiau Jūsų paskaitos metu įtikėjau, kad pirmiausia reikia pradėti nuo savęs, keisti požiūrį į dinamiką gyvenime, pasverti visus „už“ ir „prieš“ atskirose situacijose, visus „taip“ ir „ne“ prašymuose ir pan. Išgirdau, ką ne taip darau auklėdama savo mergaites, ko pasėkoje, retsykiais jos užsisiklėdžia, pasislepia savo kiaute arba tiesiog nenori kalbėti apie savo rūpesčius darželyje, mokykloje, santykiuose su draugais, mokytoja, auklėtojomis ir pan. Gaila, kad gyvename tik kartą ir negalime tų pačių vaikų iš naujo užauginti naudojant skirtingus auklėjimo būdus, tačiau norisi, kad viskas būtų maksimaliai gerai, pasiekti kuo geresnius auklėjimo rezultatus, norisi, kad visi vaikų auklėjimo ir ugdymo procese dalyvaujantys asmenys būtų nuoširdūs ir padėtų tėvams.

Skirtingiems žmonėms priimtini skirtingi auklėjimo metodai. Tarkime, kas man atrodo priimtina, tinkama auklėti ir ugdyti, vyrui atrodo, kad yra niekinis dalykas, tik jis suabejoja retsykiais dėl to, kad jis vyras, o mes su dukrytėmis kitos lyties, tai galbūt dėl to jam viskas kitaip atrodo [2]. Tarkim, papildomas ankstyvasis ugdymas. Pradėjome ankstyvąjį ugdymą prenataliniame laikotarpyje, lankėme R. Šemetos mokyklą, stovyklą, klausėme jų patarimų, po to abi dukrytes natūraliai maitinau po du metus, dariau dinaminę mankštą, nuo trijų metų vežiojame į įvairius užsiėmimus - šokių būrelį, dainavimo, grojimo, plaukimo. Po darbo, savaitgaliais, per gimtadienius vėlgi aktyviai dalyvaujame kultūriniame gyvenime, einame į spektaklius, organizuojamės teminius vakarėlius, žaidžiame ir t.t. ir pan. Atrodo, kad auka didelė, vaikai priprato, kad jiems daug duodame, jie viską mielai priima, bet kasdien ima reikalauti vis daugiau. Bet juk kažkada baigiasi sugebėjimas duoti dar daugiau, juk darbai, buitį ir t.t. [3]. Sau laiko nebelieka, gyvenimas, pavadinčiau, sukasi apie mažuosius laiko ir energijos grobėjus [4]. Kyla klausimas, ar jiems tikrai to reikia? Kaip teisingai atrinkti, ko vaikams reikia, juk kiekvienas esame skirtingas, o vaikai patys pasirinkti nelabai gali, jiems primetamos

²⁹ Žr. žemiau talpinamus komentarus.

žaidimo taisyklės vyresniųjų [5]. O kaip elgtis su auklėtojais, kurių darbo metodai, mūsų manymu, nepriimtini mūsų vaikui? [6]. Juk negalima stereotipinti ir visiems vaikams taikyti vienodus metodus, juk vienas daugiau meniškas, kitas - daugiau sportiškas, trečias - matematiškas. Visi kalba, kad reikia ugdyti asmenybes, atsižvelgiant į kiekvieno poreikius, tačiau dažnai tai ir telieka žodžiais, nes neįgyvendinama praktikoje [7].

Taigi, daug daug klausimų be atsakymų man kilo Jūsų paskaitos metu, tačiau susimąstyti, sustoti ir iš esmės permąstyti savo veiklą, keletą progų savaitgalį radau!!!

Kažkaip gerokai nukrypau nuo temos ir tiesioginio klausimo, kurį norėjau Jums užduoti.

Pasakykite, kaip nepavargstate, iš kur randate jėgų daryti gerus darbus, sėti ir dovanoti gėrį kitiems, kai aplinkui tiek daug piktų, nelaimingų žmonių, kurie ne tik patys elgiasi negarbingai, nedorai, aplinkui mato tik blogį ir juodas spalvas, bet ir savo vaikams diegia tas vertybes „vertybes“. Kaip Jūsų ryžto ir noro rodyti pasaulį gražų, kupiną gražių svajonių ir vilčių nenustelbia visi tie, kurie nori Jūsų teorijas, išbandytas praktikoje neigti, menkinti ar šmeižti, Jus apkaltindami populizmo siekimu? Aš suprantu, kad Jūs esate iškilus žmogus, tačiau kaip žvelgti ir elgtis atskirose situacijoje su visokiais menko išsivystymo asmenimis? [8]

Mano pačios bandymai daryti gerus darbus dažniausiai baigiasi fiasko, nors, nepriklausomai nuo to, aš tikiu, kad po dešimto karto, man bus atlyginta tuo pačiu!!! Viskas per tuos piktus ir negerus žmones, kurie savo apkalbomis tarytumei mąstymais ir elgesiu menkina gėrį, grožį, gerumą, tuo parodydami, kokios vertybės mūsų visuomenėje ima viršų: materializmas, siekiant užsibrėžto tikslo už viską sumokant, meistriškas intrigų kūrimas, prisidengiant gerais darbais ar vaikais, savos nuomonės neturėjimas ir t.t. ir pan. [9].

Taigi, esu labai laiminga, kad teko paklausyti Jūsų paskaitos, nors reikėjo atsiprašyti iš darbo, dukrytes į koncertą ruošti, tačiau nuojauta manęs neapgavo, kad bus labai įdomu ir su mano mamos pagalba, man pasisekė joje sudalyvauti!!!

Kuo geriausias kloties Jums, Jūsų šeimai ateityje!!! [8]

Geros ir darbingos Jums rudeniškos savaitės,

Donata Lubienė,
Silvijos ir Karolinos mama

Komentaras ir atsakymai į klausimus

[1] Atsiprašau, kad „iškirpau“ Jūsų Laiško įžangoje paminėtus teigiamus epitetus, adresuotus lektoriui ir seminare analizuotos temos turiniui: tikiu, kad jie nuoširdūs, tačiau būtų nekorektiška juos garsinti...

[2] Lyčių skirtumai, tiksliau jų psichologiniai ypatumai, vaikų auklėjimui, jų vertybinių nuostatų puoselėjimui yra labai svarbūs: „vyriškasis“ racionalumas ir reiklumas, sprendimų ir veiksmų logika puikiai dera su „moteriškoju“ jausmingumu ir išvystyta empatija, atjauta ir altruistiniu aukojimusi... Pasiekama ugdomoji harmonija. Tačiau akcentuojant vien šiuos „lytinius“ auklėjimo ypatumus neretai daromos klaidos, patiriami dvasinio dorinio poveikio sunkumai. Taip, pavyzdžiui, tėvo racionalusis reiklumas šeimos nariams ilgainiui gali virsti autoritarine dresūra ar despotizmu, o moteriškasis jausmingumas - laisvojo auklėjimo atmainomis, „medūziniu moraliniu minkštumu“... Pirmuoju atveju šeimoje gali įsivyrauti baimė (kuriai kada nors išnykus, narių veiksmai bus sunkiai prognozuojami), o antruoju atveju - iškyla anarchijos pavojai... Todėl minėtus „vyriškojo“ auklėjimo ypatumus tikslinga „praturtinti“ nuoširdžios meilės aura, gaubiančią tėvo ir vaikų santykius, o „moteriškąjį“ auklėjimą - papildyti išmintingo reiklumo dozėmis. Šie „papildai“ yra labai reikšmingi, nes garantuoja auklėjimo efektyvumą: meilė vaikams pateisina tėčio teisę rodyti išmintingą reiklumą, o pastarasis šeimos narius mylinčiai mamai garantuoja moralinį autoritetą...

[3] Apie šią aktualią problemą (beje, būdingą rūpestingų Tėvų šeimoms) sunku spręsti pagal kelias Laiško eilutes. Tačiau tikėtina, kad Meilė vaikams šį kartą galbūt nustelbia *išmintingo reiklumo dozes*. Kitais žodžiais, įpėdiniai turi suprasti, kad jie ne tik turi prigimtinę *teisę gauti*, bet lygiai taip pat *privalo jausti pareigą duoti*. Duoti

konkreto amžiaus tarpsnio galimybių zonoje. Tai – reikšmingas moralinis stabdis, be kurio vaiko asmenybė ateityje gali patirti padidintą įvairių socialinių pagundų pavojų...

[4] Tai, sakyčiau, daugiau psichinės savireguliacijos klausimas. Išleisdami į pasaulį naują gyvybę Tėvai tuo pačiu prisiima ir moralinę atsakomybę – sužmoginti biologinę būtybę, paversti ją Žmogumi. Šis procesas ilgas, reikalaujantis didžiulių laiko, energijos, sveikatos ir kitų sąnaudų. Tačiau jame (procesе) ir slypi Tėvų žemiškoji misija, kurią dažniausiai pamiršta emigrantai, paliekantys savo vaikus Likimo valiai (o ką bekalbėti apie asocialias šeimas...). Antra vertus, istorija liudija gausius faktus, kai menininkas (dailininkas, skulptorius, kompozitorius...) aukoja kelerius metus ar net dešimtmečius šedevro sukūrimui, arba mokslininkas – naujam išradimui... O juk Tėvai kuria ŽMOGŪ! Tai daugiau negu meno šedevras ar mokslinis atradimas... Trečia vertus, kaip malonu sulaukti garbaus amžiaus, kada praeityje dalintos dvasinės ir kitos vertybės pradeda „sugrįžti“ tėvams vaikų dėmesingumu ir meile, pagarba ir atjauta senatvėje, dėkingumu ir aukojimusi...

[5] Ko vaikui reikia, geriausia gali pasakyti Tėvai, sudarydami galimybę jam išbandyti ir pasirinkti optimalią socialinių įgūdžių puoselėjimo sritį – būrelį, studiją, veiklos rūšį. (Sprendžiant iš Jūsų Laiško, šią misiją jau vykdėte ir vykdote... Beje, tenka apgalvestauti, kad mūsų švietimo sistema kol kas vis tebėra susikoncentravusi tik į formalųjį švietimą, o vis merdėjantis neformalusis ugdymas neduoda galimybių pasirinkti optimalią veiklą, labiausiai atitinkančią vaiko gebėjimus, polinkius, interesus...) Taip vaikystėje ir paauglystėje tiesiamas kelias būsimos profesijos pasirinkimui.

[6] Neigiamas aplinkos poveikis dažnai jaudina Tėvus. Tačiau nepamirškime, kad esama vietos ir pagrįstam optimizmui: jokia kita institucija – Mokykla, žiniasklaida, draugai... negali konkuruoti su šeimos įtaka vaiko vertybių sistemai. Tiesa, tik tuo atveju, kai Šeima kryptingai auklėja, geba įdiegti moralinį imunitetą kitokiam aplinkos poveikiui. Ir nesvarbu, kokia šio „atsparumo“ kokybė – humanistinė ar antihumanistinė. (Pavyzdžiui, Mokykla bejėgė prieš Šeimoje kryptingai diegiamas amoralias gyvenimo nuostatas...) Džiugu, kai, pavyzdžiui, Tėvų ir Mokytojų puoselėjamos vertybės turi tą patį dorinį – bendražmogiškąjį „krūvį“ – vaikas, lyg paukštis, skraido dviem sparnais. Likus tik vienam jų – sustiprėja pastarojo diegiamos vertybės, o netekus abiejų „sparnų“ – aplinka tampa visagalė (reikia komplekso veiksmių, kad vaiko asmenybė nedegraduotų...)

[7] Žr. [5] komentara.

[8] Tokiais atvejais, į kritiką reikia įsiklausyti, nes joje gali būti išmintingų patarimų... Kitais atvejais labai padeda Motinos Teresės patarimai (kuriuos daugelis žino, tik gal retokai prisimena):

„...Žmonės būna neprotingi, nelogiški ir egoistiški. -*Vis dėlto mylėkite juos!*

Jeigu darote gera, žmonės Jums gali priskirti egoistinius arba savanaudiškus motyvus. -*Vis dėlto darykite gera!*

Jei Jums pasisekė, – įsigysite netikrų draugų ir tikrų priešų. -*Vis dėlto tegu Jums sekasi!...*“ – ir t.t.

[9] Ilgą laiką gyvendami deformatomis vertybėmis ir joms teikdami prioritetus žlegtelėjome į amoralumo smegduobę... Dabar tenka kapanotis - bandyti atsistoti. Tai, aišku, nėra lengva... Patarčiau galvoti apie tai, kad Jūsų veikla labai reikalinga ne tik šeimai, bet ir Tautai, Lietuvos valstybei, jos žmonėms.

[10] Dėkoju už linkėjimus. Pedagoginės kloties.

Nuoširdžiai -
Albertas

Atgal

Dvasingumo žiedai

Gražina Noreikienė,
Trakų ir Elektrėnų kraš-
to laikraščio „Galvė“
žurnalistė

*Kaip jau buvo rašyta (žr. PAPA-42),
vienoje Trakų kalvoje šių metų rugsėjo
mėnesį nusileido ištisas būrys Angelų...
(Tai - tiesa, jokiū būdu neprilygstanti
Latvijoje neseniai nukritusiam meteoro-
ritui...) Jie laukia turistų, piligrimų,
svečių - jaunavedžių, moksleivių ir jų
mokytojų...*

*Žurnalistė Gražina Noreikienė kalbina
Algimantą Sakalauską,- žymų šalies
tautodailininką, suvienijusį didelį ben-
draminčių skulptorių būrį, kuris šią va-
sarą pasiaukojančiai įgyvendino pro-
jektą „Angelų kalva“...*

Albertas Piličiauskas

Algimantas Sakalauskas,
tautodailininkas skulptorius

Skulptoriui svarbu kurti geros nuotaikos

Ne tik Trakams, visai Lietuvai reikia angelų, - teigia tautodailininkas Algimantas Sakalauskas, „Tūkstantmečio ženklų tako“ angelų skulptūrų projektų autorius.

Kaip priėmėte trakiečių idėją kurti Angelų taką?

Važiuodamas į Vilnių užsukau į Trakus, o ten, pasirodo, angelai pasiruošę skrydžiui. Man patiko ta šventa mintis, kad reikia Lietuvai angelų, gana tos sumaišties, reikia jau dieviškosios pagalbos, žmonės pasimetę, nežino, ko reikia. Aš be jokių svarstymų sutikau dalyvauti projekte. Siūliau, kad būtų daugelio autorių projektas, bet organizatoriai norėjo, kad skulptūrų projektai būtų sukurti vieno žmogaus. Taip ir išėjo. O skulptūrų pavadinimai ar angelų vardai jau buvo sugalvoti organizatorių, man reikėjo tik rūbą at-rasti, pačią formą, ženklą.

Angelų iš pradžių planuose buvo dešimt, o dabar - aštuoniolika?

Aš ir neabejojau, kad jų bus daugiau. Prieš dešimt penkiolika metų visiems reikėjo rūpintojėlių, paskui atėjo kita banga. Išminties paieška per pelėdas, apuokus. Šiuo metu Lietuvai reikia apsaugos ar geros žinios per angelą. Projekto pradžioje bandžiau atspėti, gal angelų bus dešimt. Bet, kad būtų iš ko pasirinkti, pripiešėm dar aštuonis ir, matyt, Aukščiausiojo valioje, jog tiek privalome jų pasirinkti.

Ar sunku buvo sukurti tuos aštuoniolika angelų ir visus skirtingus?

Dabar, kai viskas padaryta, galiu pasakyti, kad buvo lengva. Nors kartais reikėjo su-brandinti pačią idėją, pavaikščioti, pabūti pačiam su savimi, pajauti tą tvyrančią erd-

vę, visą Trakų pulsavimą ir visos Lietuvos, nes Trakai prisiima visos Lietuvos atsakomybę ir kaip gelbėtojai. Kai tą suvoki ir pajunti, tiesiog užsimerki ir visus angelus matai, tik spėk piešti.

Ką stengėtės išryškinti, akcentuoti kurdamas angelų skulptūrų projektus?

Aišku, buvo atsižvelgiama į pagrindinius kelis aspektus: forma, architektūra ir ženklas. Apie tai kalbame, nes pats angelo pavadinimas yra energija. Tai žodis, kuris nuveda į angelo būvį, kuris išreiškia konkrečias gyvenimo vertybes, tokias kaip meilė, apsauga, Dieviška apsauga. Paskui seka pati architektūra, kuri irgi mus nuo seno globojo, su kuria yra istoriškai išlikęs ryšys. O ženklas, be abejonės, yra rašto dalis. Gal anksčiau žmonės ženklus naudojo kaip raštą, o dabar jie liko tik kaip ženklai. Viskas yra sava, gal tik pamišta. Mano pareiga priminti.

Kurios skulptūros projekto kūryba užtruko ilgiausiai?

Gal Bičiulystės. Ją reikėjo pajauti, nes bičiulystė šiuo metu išblaškyta. Iš esmės žmonės supriešinti, tad ir angelo kūrimas buvo sudėtingas. Tikrai iš antro varianto kilo idėja - atvaizduoti du angelus, jų tarpusavio ryšį. Dabar esu patenkintas ta idėja, tuo projektu, pats jį ir pasiryžau įgyvendinti.

Kaip skulptoriai išsidalino darbus, jie galėjo pasirinkti?

Draugiškai, kiekvienas pagal nuojautą. Išdėliojau eskizus prie medienos ir turėjome pasirinkti kiekvienas sau tinkamą. Kai kurie ir po kelis ratus apsuko, kol pasirinko tinkamą jam projektą. Tą pačią dieną beveik visi angelai rado savo kūrėjus. Liko tik vienas, jis atiteko Povilui Namavičiui iš Panevėžio. Povilas į stovyklą atvyko truputį vėliau, todėl jam neteko rinktis.

Koks tos skulptūros pavadinimas?

Santarvė.

Pasak organizatorių, jų idėja buvo sukurti šiuolaikinio stiliaus skulptūras, bet jūs pasiūlėte tradicinį stogastulpio modelio variantą?

Neabejoju, kad tos idėjos dar nusileis. Tie angelai viena ar kita forma, ar dvasiniame ar kitame lygyje, jie skraidys. Nes jeigu pasiekė jus, pasiekė mane, pasieks ir kitus. Tokią architektūrinę formą pasirinkome. Bet kurio pasaulio kampelyje pagal šitus architektūrinius ženklus, formas pažinsime, kad tai mūsų. Jose - ne vieno tūkstančio metų žmonių minties energija sudėta: į kiekvieną liniją, kiekvieną ženklą. Tai yra žmonių, tūkstančių metų triūsas, išmintis.

Kokią matote angelų tako ateitį ir kokią reikšmę jis turės?

Aš galvoju, kad angelai, pamosavę sparnais, pasklis po visą Lietuvą. O šis takas visiems bus kaip kvieslys atvykti, pasižiūrėti, dalyvauti, mintimis pajauti. Idėja pasklis visur kitur.

Kiek angelų bus galiausiai?

Daug. Iš tikrųjų sunku šiandien tiksliai spėlioti, nesu pranašas, galiu tik pakviesti dalyvauti angelų kūrime, būti patiems Gėrio angelais, nes jeigu gėrį įsileidžiame į save, mes

ir tampame tais gėrio nešėjais. Žmogus pats yra Dievo kūrinys. Dievas tenai, Dievas čia. Jeigu yra ta pusė tavyje, aplinkui šviesu.

Jūsų palinkėjimas Lietuvos žmonėms, Lietuvos vardo tūkstantmečio proga?

Suvokiu tą reikšmingą datą ta prasme, kad mes jau tūkstantį metų nešame Lietuvos vardą istorinėse pinklėse, kryžkelėse. Palinkėčiau visai tautai, Lietuvos žmonėms, kad jie atrastų save, patiktų, kad viską mes turime ir nereikia mums dairytis aplinkui, nereikia ieškoti pagalbos kitur, mums tik reikia pradėti dirbti, pradėti tarpusavyje sutarti, viskas yra čia pat.

Ar išskirtumėte angelą, kuris jums labiausiai prie širdies?

Man jie visi šventi, nes kiekvienas savo misiją turi. Ir įsivaizduoju, kad jų dar labai daug atsiras.

Ar skulptoriai viską padarė taip, kaip planavote projektuose? Ar jūs patenkintas jų darbu?

Esu patenkintas geranorišku požiūriu, šauniu darbu, bendravimu, nes žmogus turi su džiaugsmu kurti, geroje nuotaikoje kurdamas ir kitiems tai perduoda. Tai, kas vyksta gerai, vyksta teisingai.

Iš kur tokios nuotaikos Jūs pats semiatės?

Iš visų, iš dangaus, iš žemės, viskas čia pat yra, niekur nereikia eiti, ieškoti. Turime džiaugtis šia akimirka, tuo, ką darome ir eiti į priekį.

Atgal

Svečiuose Š. Amonašvilis

Šalva Amonašvilis
(Nuotrauka G.Baranausko)

Toliau publikuojame ištrauką (pradžia - PAPA-41) iš žymaus Humanistinės pedagogikos puoselėtojo Šalvos Amonašvilio knygos „Gyvenimo mokykla. Mokyklos tiesa“ (228-229 p.).

Mokyklos draugai! Brangūs mokytojai! Gerbiami tėvai! Mokiniai ir tie, kurie buvote mokiniai!

Ir vis dėlto, Mokyklos draugai, skambinkite aliarmo varpais!
Mūsų Mokyklai gresia pavojus!
Visuomenė užmiršta Mokyklos paskirtį.

Visuomenė iš Mokyklos reikalauja tik vieno dalyko: „Duokite mūsų vaikams žinių, kuriuos padės jiems gyvenime prasimušti!“ Būtent prasimušti – žinių kokybė vertinama ne pagal tai, ką jos duoda jauno žmogaus dvasiai ir pasaulėžiūrai, o pagal tai, kaip tasai jaunas žmogus, mokykloje gautų žinių padedamas, laimi konkurenciją, įveikia kitus, sėkmingai.

„Žinių... Žinių!..“ - reikalauja visuomenė iš Mokyklos.

Tačiau Mokykla nemoka šitaip: duoti žinių savo auklėtiniams ir neduoti jiems dvasingumo bei dorovingumo³⁰. Mokykla laikosi išmintingų didžio mąstytojo žodžių: „Žinios netauraus žmogaus rankose tas pat kaip kardas pamišėlio rankose“. Ko tikėtis iš pamišėlio, turinčio kardą? To pat, ko iš žmogaus, kuris išmano visą mokslą, tačiau neturi dvasinės atramos, neturi dorovingumo.

Dauguma žmonių mano, kad asmenybės, dorovingumo, dvasingumo sąvokos – tušti žodžiai, svarbiausia – turėti žinių, kurios padėtų prasisiekti, o visa kita prisidės.

Tai, kad dvasingumas, dorovingumas vis mažiau vertinamas palyginti su žiniomis, yra nelabojo pastangos.

Ką daryti Mokyklai, jeigu ji verčiama atsitolinti nuo auklėjimo, pamiršti auklėjimą arba, geriausiu atveju, imtis jo tik kartkartėmis, vykdant tik atskiras priemones?

Tai nelabojo klasta. Mokykla jau nebe Mokykla, o Mokyklos surogatas.

Š. Amonašvilis

Atgal

³⁰ Manychiau, Lietuvos Mokykla, deja, moka duoti mokiniams žinių, tuo pat metu nediegdama jiems dvasingumo ir dorovingumo. Už tad pasaulyje pirmaujame vaikų priekabiavimo, jų smurto, savižudybių rodikliais. (A.P.)